

Cap. 85.

Contractus ex conventione Legem accipere dignoscuntur. L. 23. ff. b. t. l. i. §. Si convenerit, 6. ff. Deposit. cap. 1. de Pact. Pacta enim, etiam ultra; imò & contra naturam contractus debent servari. Sic licet depositarius tantum de dolo, & culpa lata teneatur, potest ex pacto adjecto, etiam ad levem, & levissimam; imò ad casum fortuitum obligari, cap. fin. de Deposito, dum tamen pacta non sint contra bonos mores.

Cap. 86.

Damnum quod quis sua culpa sentit sibi debet, non aliis imputare, cap. 38. 23. q. 4. L. 22. tit. 34. p. 7. Cum enim damnum sit effectus culpæ, ille, qui culpam commisit, justum est, quod patiat, & damnum. Sic Clericus sibi debet imputare, si cum prabenda vacat, ob negligentiam eam non petit, cap. 11. de Præb. in 6. Sic si Procurator ex delicto suo aliquam pecuniam pecuniariam solvat, non repetit illam à Domino. L. 46. §. 5. ff. de Procurat. Similiter socius omnium bonorum, si ob suum delictum damnatus sit, non potest solvere pecuniam ex communi, sed ipse tantum damnum sentire debet. L. 52. §. fin. ff. Pro socio.

Cap. 87.

Infamibus porta non pateat dignitatum. L. 2. C. de Dignit. L. 12. L. 22. tit. 5. p. 1. L. 7. tit. 6. p. 7. In persona enim infami indignè collocatur dignitas, cap. 3. D. 81. cap. 11. de Exces. Prælator. Sic enim Chrysost. qui bene sederit super Cathedram, honorem accipit ab illa, qui malè sederit injuriam facit Cathedre. Consonat Ovid. ad Pison. Nam quid imaginibus, quid à vita sulca triumphis atria, quid pleni numero consule facti profuerint, si vita labat? perit omnis in illo gentis bonos, cujus laus est in origine sola. Ideo infames, si ve infamia juris, si ve facti, non debent ad dignitates, non solum Ecclesiasticas, sed etiam nec ad Sæculares admitti: imò debent deponi ab obtentis. L. 6. tit. 6. p. 7. ibi: E tan gran fuerza ha el enfamamiento, que estos atales non pueden ganar de nuevo ninguna dignidad,

nin honra de aquellas, para que deben ser escogidos homes de buena fama; è am las que habian ganado, debennas perder luego que fueren probados por tales. Infamia siquidem est læsio status, dignitatis, seu conditionis alicujus: vel mala existimatio de aliquo quoad aliquod ejus malum. Et est duplex: alia juris, quæ scilicet à jure inducitur, sic Sodomitæ infames sunt per ipsam Legem, quamvis crimen occultum sit: alia est facti, quæ scilicet, ex facto ipso independentè ab omni Lege procedit, & exurgit apud viros bonos, & graves: nec enim infames censetur ille, cujus fama, tantum apud personas leves, pueros, mulieres, & maledicos est læsa: quod clarius ex famæ cognitione percipitur. Fama enim, quæ sic à fando dicitur, est duplex: alia de homine, alia inter homines. Fama de homine, quæ etiam dicitur existimatio, sic describitur à J. C. in L. 5. §. 1. ff. de Extraord. cognition. Est dignitatis illesæ status Legibus, ac moribus comprobatus, qui ex delicto nostro autoritate Legum, aut minuitur, aut consumitur. Vel aliter potest definiti. Est existimatio bona de aliquo, quod aliquod ejus bonum, ut sunt virtutes, scientia, nobilitas, opes, pulchritudo, vires, valetudo, & alia hujusmodi, quæ bonam de homine existimationem generant; ipsamque apud viros probos commendat. Etenim hic loquimur tantum de bona fama: & quidem illa bona existimatio, quam homines de aliquo concipiunt, facit ut de eo loquantur, & tunc est propriè fama, quia fatur. Honor. juxta Div. Thom. 2. 2. q. 103. art. 1. in corp. testificationem quandam importat de excellentia alicujus. Undè homines, qui volunt honorari testimonium suæ excellentiæ querunt. Hoc testimonium, si inspicatur coram Deo, qui inspector est cordium consistit in solo interiori motu cordis: quoad homines tamen præstatur per aliqua signa exteriora, vel verborum, puta, cum aliquis ore pronuntiat excellentiam alicujus, & tunc dicitur laus. Etiam hoc testimonium præstatur factis, ut inclinationibus, oblationibus, & aliis hujusmodi: vel etiam exterioribus rebus puta in enceniorum, vel munerum oblatione, aut imaginum institutione, vel aliis hujusmodi: ac proinde honor in signis exterioribus, & corporalibus consistit. Reverentia verò non est honor, sed ex una parte est principium motivum ad honorandum, in quantum aliquis ex reverentia, quam habet ad

Cap. 88.

aliquem, eum honorat: ex alia parte est honoris finis, in quantum aliquis ad hoc honoratur, ut in reverentia habeatur ab aliis. Denique honor, est optimorum, quæ non ordinantur ad finem, sed jam sunt in fine: gloria autem est effectus honoris, & laudis, quia ex hoc, quod testificamur de bonitate alicujus clarescit bonitas ejus in notitia plurimorum: & hoc importat nomen gloriæ: nam gloria dicitur quasi clarior. Undè Ambros. dicit. Quod Gloria est clara cum laude notitia. Sic D. Thom. Honor ergo est quid excellentius, quam fama: Nam includit famam, quæ consistit in bona opinione & existimatione excellentiæ, & insuper addit manifestationem, & testificationem talis opinionis per aliquod signum externum in quo propriè honor consistit. Sic Less. lib. 2. de Just. cap. 11. n. 5. Fama injustè violator, & denigratur per detractionem. Honor injustè minuitur per contumeliam. Detractio fit instar furti, ut plurimum occultè, & contra absentem. Contumelia fit instar rapinæ, apertè, & contra præsentem. Ex quibus facile colliges, quando quis censeatur, vel non infamis, & consequenter, quando debet, vel non à dignitatibus excludi.

444 Denique diversorum axiomatum usufrequentiorum quandam collectionem attere libuit, tanquam quoddam juris Armamentarium, in quo telis, & clypeo facile instrui queant novi milites, qui huic facultati operam dant, ut in quantumque materia, quam frequentes occasiones offerent, aliqualem discursum ex his principis debita proportione applicatis, formare valeant. Sanè aliquando eadem sententia sub diversa vocum apparentia repeti solet: nec frustra, cum sæpe sub diversa forma eadem sententia, diversa, & aliquando aptiori, & opportuniori gaudeat energia. Nec vobis errorem incurtiat, quod aliqua axiomata aliis pugnare videantur: quia si omnia in proprio accipiantur sensu, omnia profecto in suo sensu vera apparebunt. Quod si adhuc vos aliquis angat scrupulus, Authores consulite, qui lateri calamo de his scribunt: quippe ut Poeta testatur: Non omnis fert omnia tellus. Et temporis angustia (quod ab aliis occupantibus clam arripimus) à tabula jam manum remove, compellit, & urget.

ARMAMENTARIUM JURIS.

A

445 **A**ctus debet interpretari, ut potius valeat, quam pereat. L. 80. ff. de Verbor. oblig. L. 12. ff. de Rebus duab. Actus legitimi, qui diem, aut conditionem non admittunt, per conditionis, vel diei adjectionem vitantur. L. 77. ff. de Reg. jur. Aliud pro alio invito creditore non rectè

solvitur. L. 2. §. 1. ff. de Rebus credit. nec alio loco, quam quo conventum est. L. 9. ff. de Eo, quod cert. loc. neque alio tempore. L. 122. ff. de Verb. oblig. Ars artium est regimen sanarum, capit. 14. ac Artas. & qualis. Aliquando quod est nullum, & inefficax, dicitur rescindi. L. 5. C. de Rescind. vendit. Actor debet sequi rei forum, cap. 8. di Foro compet.

Actio semel extincta amplius non reviviscit. *L. 83. §. 5. ff. de V. O.*
 Agenti incumbit probatio. *L. 2. ff. de Probation.*
 Absens in servitio Papæ, vel Episcopi non debet beneficio privari, quin ut præsens habetur, *cap. 14. de Cleric. non resident.*
 Attendendum semper est id, quod principaliter, non quod incidenter, geritur. *L. 1. L. 7. ff. de Authov. Tutor.*
 Argumentum de contractibus ad ultimas voluntates, & è contra, validum est in jure. *L. 44. §. 5. ff. de Legat. 1.*
 Actore non probante, reus, etsi nihil præstiterit, absolvitur, *cap. 3. de Caus. posses. L. 4. C. de Edend.*
 Avarus gravior intuetur aurum, quam solem, *cap. 8. D. 47.*
 Advocatus non debet indigentibus suum denegare patrocinium, *cap. 2. §. Si quis verbò, 3. q. 7.*
 Afflictus non est addenda afflictio, *cap. 5. de Cleric. agrot.*
 A diversis non fit illatio, *cap. 12. de Decim. L. 20. ff. de Minor.*
 Actus agentium non operantur ultra agentium intentionem. *L. 19. ff. de Rebus credit.*
 Annus inceptus pro completo habetur. *L. 5. ff. Qui testam. facer.*
 Argumentum à contrario sensu in jure validum prorsus est. *L. 20. §. 6. ff. Qui testam.*
 Acta faciunt rem notoriam. *L. fin. C. de Re judicat.*
 Actum nihil dicitur, cum quid superest agendum. *L. 134. ff. de V. O.*
 Equiparatorum eadem est dispositio. *L. 1. ff. de Legat. 1.*
 Affectus non punitur, nisi sequatur effectus. *L. 18. ff. de Pœnis.*
 Allegatio partis neutiquam facit jus, *capit. 34. de Præbend.*
 Alteri per alterum fieri non debet iniqua conditio. *L. 7. ff. de Reg. jur.*
 Anima est proculdubio corpore pretiosior, *cap. 12. D. 38. cap. 13. de Pœnit. & remis.*
 Animus ab operibus dignoscitur, & talis præsumitur, qualem facta demonstrant. *L. 7. ff. de Dolo.*
 Ars naturam, in quantum potest, imitatur, §. *Minorem. Instit. de Adopt.*
 Ars, & natura nihil faciunt frustra. *L. 18. ff. de V. O.*
 Admissio, seu inclusio unius est sæpè alterius exclusio. *L. 12. ff. de Judic.*
 Affectus non sufficit, nisi sequatur effectus,

tus, ubi ex necessitate opus est facto, *cap. 1. de Dolo, qui mittit.*
 Arma Clericorum sunt lachrymæ, & orationes, *cap. 3. 23. q. 8.*
 Aliqua leguntur, ne negligentur, aliqua, ne ignorentur: alia non ut teneamus, sed ut repudiemus, *cap. 9. D. 37.*
 Acumen legentium turbat, & deficere cogit, qui eos à legendis secularibus litteris omnino æstimat prohibendos, cum & ipse Magister Gentium aliquos versus Poetarum suis scriptis, & dictis indidisset, *cap. 8. D. 37.*
 Apud eos, quos oportet esse subjectos, dum nimia à Superiori servatur humilitas regendi frangitur autoritas, *cap. 4. D. 86.*
 Ad ea, quæ non habent atrocitatem facinoris, vel sceleris in his ignoscitur servis, si vel Dominus, vel his, qui Vicedominorum sunt, veluti Tutoribus, & Curatoribus obtemperaverunt. *L. 157. ff. de Reg. jur.*
 Absentia ejus, qui Reipublicæ causa abest, neque ei, neque alii damnosa esse debet. *L. 140. ff. de Reg. jur.*
 Alterius circumventio alii non præbet actionem. *L. 49. ff. de Reg. jur.*
 Accusans ex malitia absudbio puniendus est, *cap. 4. D. 46.*
 Adversitas, quæ bonis votis objicitur, probatio virtutis est, non judicium reprobationis, *cap. 48. 7. q. 1.*
 Advocatus ratione, non probris debet certare, *cap. 2. 3. q. 7.*
 Agenda sunt multa, etiam cum invitis benigna quadam asperitate plectendis, quorum potius utilitate consulendum est, quam voluntati, *cap. 2. 23. q. 1.*
 Ad præteritum non datur potentia, *capit. 11. 32. q. 5.*
 Ad veritatem non possumus pervenire, nisi facti circumstantiis attentis, *capit. 14. 23. q. 8.*
 Aliqui, dum æstimari habentes nolunt, sæpè se quibusdam exquisiitionibus, plusquam necesse est exercentes, ex nimia subtilitate falluntur, *cap. 1. D. 49.*
 Aliquando oportet malos pro pace tolerare, *cap. 1. 23. q. 4.*
 Ad Romanam Ecclesiam omnibus sine exceptione appellare licet, quasi ad Matrem, ut ejus uberibus nutriantur, auctoritate defendantur, & à suis oppressoribus releventur, *cap. 8. 2. q. 6.*
 Amaritudo afflictionum Pastorem obligare non debet, ut à pio mentis proposito juvandi proximos, & gregem regendi recedat, & solum propriæ quieti incumbat. *c. 46. c. 47. 7. q. 1.*
 Aliquando uno peccante ita Dei super omnem Populum venit. *c. 17. D. 45.*
 Arrogantia non ita debet caveri, ut veritas relinquatur. *c. 11. 23. q. 2.*
 Adversa petens, & sibi contrarius audiendus non est. *c. 54. de Appellat.*
 Ad Dignitatem majorem transeundum est à minori. *c. fin. de Translat. Episc.*
 Appellatione pendente nihil innovandum est. *c. 55. de Appellat.*
 Appellationis remedium non est ad defensionem iniquitatis, sed ad præsidium innocentie institutum. *c. 61. de Appellat.*
 Abusus facit, multa etiam justè concessa revocari. *c. 2. de Conces. Præbend. in 6.*
 Arbor, quæ inutiliter terram occupat, succidi oportet. *c. un. de Schismat. in 6.*
 Argumentum ab absurdo validum in jure est. *c. 14. de Præbend. in 6.*
 Argumentum à contrario sensu omnino cessat, si alia jura obstant. *Extrav. un. de Judic. Joann. XXII. junct. Glos.*
 Argumentum absudbio tenet, si dicatur, non est ita, quia jure cautum non reperitur. *Extrav. un. de Vot. Joan. XXII.*
 Aliquando hominum genio indulgentum est, ne forte peiores existant, si ab aliqua consuetudine prohibeantur: nam ut ait Salomon: qui multum emungit, elicit sanguinem. *c. fin. D. 4.*
 Argumentis frequenter, & collationibus latens veritas aperitur. *Extrav. 2. de V. S. Joann. XXII.*
 Accessorium naturam sequi congruit principalis. *c. 42. de Reg. jur. in 6.*
 Alienationis verbum etiam usucapionem continet. *L. 28. ff. de V. S.*
 Armorum appellatio non utique tantum scuta, & gladios, & galeas significat, sed & fustes, & lapides. *L. 41. ff. de V. S.*
 Absentem accipere debemus cum, qui non est eo loci, in quo loco petitur, & si forte extra continentia urbis abest: ceterum usque ad continentia non abesse videtur, si non latet. *L. 199. ff. de V. S.*
 Æs alienum est, quod nos aliis debemus: æs suum est, quod alii nobis debent. *L. 213. §. 1. ff. de V. S.*
 Amicos appellare debemus non levi notitia conjunctos, sed quibus fuerint jura cum patrefamilias honestis familiaritatis quæsita rationibus. *L. 223. §. un. ff. de V. S.*
 Advena est, qui domo profugus est, & colonus adveniens appellatur. *L. 239. §. 4. ff. de V. S.*

Aliud est universitas, aliud singuli de Universitate. *L. 2. ff. Quod cuiusq. Univers.*
 Argumentum ab etymologia validum in jure censetur. *L. 1. ff. de Præcario. L. 35. §. 1. ff. de Moris caus. donation.*

B

446 Bona intelliguntur deducto ære alieno. *L. 72. ff. de Jur. dotium.*
 Bona malè possessa cum fructibus, & incrementis restitui debent. *c. 11. de Restitut. spoliat.*
 Bona definitio converti debet cum suo definito. *L. 1. §. 2. ff. de Dolo.*
 Bonarum mentium est ibi culpam timere, ubi culpa minimè reperitur. *c. 2. de Obsev. jejun.*
 Boni Rectores ex sua infirmitate aliorum infirmitates pensant magis per humilitatis, & mansuetudinis levitatem student peccantes ab erroris leq. co. erere, quam per austeritatem in fovæam perditionis nutantes propellere. *c. 16. D. 45.*
 Bellum licitè potest fieri, non desiderio fundendi sanguinis, sed dilatandæ causæ Republicæ, in qua Deus colitur, quatenus Christi nomen per subditas gentes fidei prædicatione circumquaque discurrat. *c. 49. 23. q. 4.*
 Bella, etiam apud veros Dei cultores justa sunt, quæ non cupiditate, aut crudelitate, sed pacis studio geruntur, ut mali coercantur, & boni subleventur. *c. 6. 23. q. 1.*
 Bonæ rei dare consilium, & præsentis habetur vitæ subsidium, & æternæ remunerationis expectare cernitur præmium. *c. 74. 12. q. 2.*
 Bonus Judex nihil ex arbitrio suo facit, & domesticæ proposito voluntatis, sed juxta Leges, & jura pronuntiat, statutis juris obtemperat. *c. 4. 3. q. 7.*
 Beneficiorum nomine, etiam majora veniunt in privilegio de percipiendis fructibus beneficiorum. *c. 32. de V. S.*
 Bonum est quandoque respondere auditoribus, ne existiment, nos responsionis penuria declinare certamen, & fides eorum lædatur non intelligentium propositum nostrum. *c. 2. D. 43.*
 Bonum publicum debet præferri privato. *Extrav. un. de Privileg. Joann. XXII. L. 3. ff. de Princip. lib. 12.*
 Brevitas in scribendo recommendabilis est. *Extrav. 1. de V. S. Joan. XXII.*
 Beneficium Ecclesiasticum non potest li-

licitè sine institutione Canonica obtineri. *c. 1. de Reg. jur. in 6.*
 Bona fides non patitur, ut semel exactum, iterum exigatur. *c. 83. de Reg. jur. in 6. l. 57. ff. eod.*
 Bonis concessis, etiam obligationes videntur concessæ. *L. 21. ff. de V. S.*
 Bona propriè non dicuntur, quæ plus incommodi, quam commodi, habent. *L. 83. ff. de V. S.*
 Bonæ fidei emptor esse videtur, qui ignoravit, eam rem alienam esse. *L. 109. ff. de V. S.*
 Beneficium Principis latissimè interpretari debet. *c. 16. de V. S.*

C

447 Cessante causa cessat effectus. *c. 60. de Appellat. L. 6. §. 2. ff. de Jure patron.*
 Castitas est res meri consilii, ad quam non potest Ecclesia obligare. *c. 13. §. 2. q. 1.*
 Conscientia est necessaria nobis; fama proximis nostris: qui fidens conscientie negligit famam suam crudelis est. *c. 10. 12. q. 1.*
 Culpa in casibus fortuitis non præsumitur, nisi probetur. *L. 18. §. 1. ff. de Probation.*
 Charitas omnia tolerat. *c. fin. de Penit. D. 3.*
 Causa in præmio posita censetur finalis. *L. 21. tit. 1. p. 6.*
 Coacta voluntas voluntas est. *L. 21. §. 1. ff. de eo, quod metus caus. c. 1. 15. q. 1.*
 Castitatem promittere est viam arctissimam ingredi. *c. 3. D. 28.*
 Conditiones, quæ tacitè insunt, non faciunt dispositionem conditionalem. *L. 99. ff. de Condit. & demonstr.*
 Correcta ratione Legis Lex ipsa censetur correctæ. *c. 7. de Serv. non Ordinand.*
 Culpa lata dolo comparatur. *L. 226. ff. de V. S.*
 Correlativorum idem est iudicium, & in uno dispositum ad aliud trahitur. *L. fin. ff. de Acceptilat.*
 Contrariorum eadem est ratio, & disciplina. *L. 1. ff. de His, qui sui.*
 Communio non leves solet parere discordias. *L. 77. §. 20. ff. de Legat. 2.*
 Casus superveniens, qui in personam cadit, actum non vitiat, etsi ab initio impediret. *L. 8. ff. de His, qui.*
 Consuetudo est optima Legum inter-

pret. *c. 8. de Consuet. L. 37. ff. de Legib.*
 Consuetudo cujusque Provincia, quæ Sacris Canonibus non manifestè obviat sequenda est. *c. 3. de Donat.*
 Congregatio dicitur, ubi duo, vel tres fuerint insimul. *c. 1. de Election.*
 Correctio iurium in dubio vitanda est. *L. 32. §. fin. L. de Appellat. c. 29. de Electione in 6.*
 Corpus mulieris non vis maculat, sed voluntas *c. 6. 32. q. 5.*
 Confessio semel facta nequit revocari nisi in continenti. *c. 7. de Testib. cogend.*
 Casus omissus Juris Communis relinquatur dispositioni. *L. 64. §. 9. ff. Solut. matrim.*
 Consuetudo, sicuti jurisdictionem tollere, restringere, & imminuere potest, ita etiam potest jurisdictionem dare, extendere, & ampliare. *c. 13. de Foro competent.*
 Capitulum Sedevacante, succedit in jurisdictionem Episcopi Ordinariam, secus in delegatam, & specialem. *c. 11. c. 14. de Majorit. & obedient.*
 Charitas benè ordinata incipit à semetipso. *L. 6. ff. de Servit. c. 9. 23. q. 5.*
 Culpa tantum suos debet tenere Authores. *c. 2. de His, que fiunt à major. part.*
 Concesso aliquo intelligitur concessum omne id, quod est necessarium ad ipsum. *L. 2. ff. de Jurisdic.*
 Clericorum appellatione in favorabilibus veniunt omnes Ecclesiastici. *c. 11. de Etat. & qualit.*
 Consuetudo parem vim cum Lege habet. *c. fin. de Consuetud.*
 Casus superveniens recipit interpretationem secundum casum præcedentem. *c. 3. §. Item. queritur de Baptism.*
 Circuitus inutiles, & vitiosi prorsus vitandi sunt. *Cl. 3. de Rescript.*
 Conditio formam actus, cui apponitur inducit. *L. 44. ff. de Condit. & demonstr.*
 Contrariorum contraria est ratio, & contrarius effectus. *L. fin. ff. de Edend.*
 Creditores sunt quibus ex quacunque actione debetur sine ulla exceptionis perpetuæ remotione. *L. 10. ff. de V. S.*
 Conjuncta aliquando pro disjunctis, aliquando disjuncta pro conjunctis, interdum soluta pro separatis accipiuntur. *L. 53. ff. de V. S.*
 Collegatarum appellatione hi continentur, qui sunt ejusdem potestatis. *L. 173. ff. de V. S.*

Cha-

Charitas phreneticum castigando, & lethargicum stimulando ambos amat; ambo offenduntur, sed ambo diliguntur: ambo melestati, quando ægri sunt indignantur, sed ambo sanati gratulantur. *c. 25. 23. q. 4.*
 Congregatio dicitur, ubi duo, vel tres fuerint insimul. *c. 1. de Election.*
 Charitas ferveat ad corrigendum, ad emendandum: si sunt boni mores delectent, si sunt mali emendentur. *c. 26. 23. q. 5.*
 Constitutio ad præterita non extenditur, nisi nominatum de eis caveatur. *c. fin. de Constit.*
 Capite languescente cætera corporis membra inficiuntur. *c. 13. 6. q. 1.*
 Casum appetit qui ad summi loci fastigia Postpositis gradibus per abrupta quærit ascensum. *c. fin. D. 48.*
 Cathedra non facit Sacerdotem, sed Sacerdos Cathedram: non locus sanctificat hominem: sed homo locum: qui bene sederit super Cathedram honorem accipit ab illa: qui male sederit injuriam facit Cathedræ. *c. fin. D. 40.*
 Cogitationis poenam nemo patitur. *c. 14. de Penit. D. 1.*
 Communicatio malorum nullum maculat, sed consensio factorum. *c. 7. 23. q. 4.*
 Culpa caret qui scit, sed prohibere non potest. *L. 50. ff. de Reg. jur.*
 Cujus per errorem dati repetitio est, ejus Consulto dati donatio est. *L. 53. ff. de Reg. jur.*
 Cavillationis (quam syllogismum acervalem appellant) natura est, quod ab evidenter veris per brevissimas mutationes disputatio ad ea, quæ evidenter falsa sunt, perducatur. *L. 65. ff. de Reg. jur.*
 Conditiones licitæ, & honestæ omnino servandæ sunt. *c. 30. 18. q. 2.*
 Consuetudo perversa ex diuturnitate non levigat crimen, sed auget. *c. 34. 24. q. 1.*
 Cum consuetudini veritas suffragatur, nihil oportet firmius retineri. *c. 7. D. 8.*
 Conversio in extremis, licet rarò vera sit, desperandum tamen non est. *c. 6. de Penit. D. 7.*
 Convivium Clericorum debet præcedere mensæ benedictio, inter mensam lectio, post mensam gratiarum actio. *c. 8. D. 44.*
 Cum correctio districtius agitur, ex charitate agendum est, non ex furore. *c. 11. 12. q. 2.*

Tom. II.

Cuilibet licet suum errorem corrigere, & illicitè commissa in melius revocare. *c. 1. §. Quia, 35. q. 9.*
 Confabulatio Monachi cum Sanctimoniali debet esse per modica, & compendiosa verba, & in brevi ab ea discedat. *c. 21. 18. q. 2.*
 Cujus in agendo quis observat arbitrium, eum habere, etiam contra se Iudicem in eodem negotio non dedignetur. *c. 1. 3. q. 8.*
 Cum displicet is, qui ad intercedendum mittitur, irati animus proculdubio ad ulteriora provocatur: neque in Omnipotentis Dei iudicio quid, sed à quo datur, inspicitur. *c. 5. 3. q. 7.*
 Crimen ubi commissum est puniri debet. *c. 1. de Raptor.*
 Contrariorum non semper est eadem disciplina; arg. *c. fin. de V. S.*
 Cum sunt partium jura obscura, reo favendum est potius, quam actori. *c. 11. de Reg. jur. in 6.*
 Consuetudo sine veritate vetustas erroris est. *c. 8. D. 8.*
 Cum quis in jus succedit alterius justam ignorantiam causam censetur habere. *c. 14. de Reg. jur. in 6.*
 Cum quid prohibetur, prohibentur omnia, quæ sequuntur ex illo. *c. 39. de Reg. jur. in 6.*
 Cui licet quod est plus, licet utique quod est minus. *c. 53. de Reg. jur. in 6.*
 Contra eum, qui Legem dicere potuit apertius est interpretatio facienda. *c. 57. de Reg. jur. in 6.*
 Cum non stat per eum, ad quem pertinet, quominus conditio adimpleatur, haberi debet perinde ac si impleta fuisset. *c. 66. de Reg. jur. in 6.*
 Cum quid una via prohibetur alicui, ad id alia non debet admitti. *c. 84. de Reg. jur. in 6.*
 Contractus ex conventionem Legem accipere dignoscuntur. *c. 85. de Reg. jur. in 6.*
 Certum est, quod is committit in Legem, qui Legis verba complectens contra Legis nititur voluntatem. *c. fin. de Reg. jur. in 6.*
 Cautum intelligitur, sive personis, sive rebus cautum sit. *L. 188. ff. de V. S.*
 Cedere diem significat incipere deberi pecuniam: venire diem significat, eum diem venisse, quo pecunia peti potest. *L. 213. ff. de V. S.*
 Cum verbum. Restituas in Lege invenitur, etsi non specialitè de fructibus additum est, tamen etiam fructus

Kkk sunt

sunt restituendi. *L. 173. §. 1. ff. de Reg. jur.*
 Concordia gaudet Altissimus, & gloriatur in membris suis. *c. 5. 9. q. 3.*
 Concordia res parvæ crescunt, discordia maximæ dilabuntur. *L. 21. tit. 26. p. 2. junct. Gloss.*

D

448 Discretio est mater virtutum. *c. 1. de Offic. Custod.*
 Dicitio quasi improprietas denotat. *L. 2. ff. de Inoffic. testam.*
 Dolus non præsumitur, nisi probetur. *L. 51. ff. Pro socio.*
 Dimissio momentanea moraliter non censetur dimissio. *L. 3. ff. de Divort.*
 Difficile est, ut bono peragantur exitu, quæ malo sunt inchoata principio. *c. 5. D. 61.*
 Diversa profectò sunt præcipere, & permittere: quod enim permittimus nolentes præcipimus, quia malas hominum voluntates ad plenum prohibere non possumus. *c. 9. 31. q. 1.*
 Delegatus formam mandati si sit præscripta ad amissim servare debet. *c. 22. de Rescript. si non est præscripta, juris formam servabit. c. 13. de Offic. Deleg.*
 Dignus est operarius mercede sua. *c. 1. de Sepultur.*
 De occultis non judicat Ecclesia. *c. 33. c. 34. de Simon. c. 11. D. 32.*
 Debitor potest in quacumque pecunia corrente solvere, si aliud non sit Conventum. *L. 6. tit. 14. lib. 6. R. C.*
 Dispositio, quantumvis generalis censetur fieri de presentibus, non autem de futuris, quæ nondum existunt, nisi aliud exprimat; *arg. L. 46. ff. de Legat. 2.*
 Dominium insolidum nequit esse apud duos. *L. 5. §. 15. ff. Commodat.*
 Dies interpellat pro homine. *L. 12. C. de Contrab. stipulat. c. fin. de Locat.*
 Duo testes regulariter gerunt vicem unius, quamvis maximæ sit autoritatis. *c. 28. junct. c. 23. de Testib.*
 Delegatus à Principe subdelegare potest. *c. 3. de Offic. delegat. quin, & delegatus ab inferiori: non tamen generaliter, sed in aliquibus casibus.*
 Deceptis, non decipientibus jura subveniunt. *c. 8. de Rerum permutat.*
 De exiguis non curat Prætor. *L. 4. ff. de In integr. restitut.*
 Docti in Dei Ecclesia, velut splendor fulgent firmamenti. *c. fin. de Magistr.*

Delicta merè interna solum à Deo puniuntur, qui solus secretorum cognitor, & Judex est. *c. 11. D. 34.*
 Delictum unius dicitur nullius. *L. 9. §. 1. C. de Testib.*
 Difficile est injuriato temperare dolorem. *L. 4. C. ad Leg. Julian de Adult.*
 Dum reverentiam minores potioribus exhibent, & potiores minoribus dilectionem impediunt vera concordia fit, & ex diversitate contextio, & rectè officiorum geritur administratio singulorum. *c. fin. D. 89.*
 Dubia ardua ad Apostolicam Sedem sunt referenda, ut resolvantur: *c. 4. D. 17.*
 De rapina holocaustum offert, qui sivè ciborum nimia egestate, vel somni penuria corpus immoderatè affigit, ac proinde non est Deo acceptabile. *c. 24. de Cons. D. 5.*
 Difficile solent coherere, & conjungi, quibus, & studia, & vota diversa sunt. *c. 22. 16. q. 7.*
 Dum nimia in superioribus servatur humilitas regendi frangitur autoritas. *c. 4. D. 86.*
 Delictum, quod in secreto fit, non palam, sed in secreto corrigi debet. *c. 19. 2. q. 1.*
 Detestabile sanè est, in tugurio rusticatum natum, & milio nutrium, in Religione simillam, & mella fastidire. *c. 71. 12. q. 2.*
 Diversitas cultus plurimum est materia discordiæ. *c. fin. D. 90.*
 Dignitates in indignis vituperabiles apparent, in benemeritis recomendabiles sunt. *c. 7. D. 40.*
 Delinquentes, qui ad sua delicta iterato, velut canes ad vomitum reversi fuerint, & veluti sues in volutabris luti jacerint, severius puniuntur. *c. 2. 15. q. 7.*
 Delinquentes frustra ex consortio complicitis solantur, quia non propterea minus ardent, qui cum multis ardent. *c. 18. 2. q. 1.*
 Distingue tempora, & concordabis jura. *c. 19. 2. q. 1.*
 Diversitas personarum diversam recipit medicinam. *c. 1. 14. q. 6.*
 Declarare, non est novum jus edere, sed aliquum patefacere. *L. 21. §. 1. ff. Qui testam. c. fin. de Decim. in 6. junct. Glos.*
 Dubia in meliorem partem interpretari debent. *c. 2. de Reg. jur.*
 Decet, concessum à Principe beneficium esse mansurum. *c. 16. de Reg. jur. in 6.*
 Dolo facit, qui petit, quod restituere oportet.

oportet eundem. *c. 59. de Reg. jur. in 6. L. 173. §. fin. ff. eod.*
 Delictum personæ non debet in detrimentum Ecclesiæ redundare. *c. 76. de Reg. jur. in 6.*
 Damnum, quod quis sua culpa sentit, sibi debet, non aliis imputare. *c. 86. de Reg. jur. in 6.*
 Derogatur Legi, cum pars detrahitur, abrogatur Legi, cum prorsus tollitur. *L. 102. ff. de V. S.*
 Debitor intelligitur is, à quo invito exigì pecunia potest. *L. 108. ff. de V. S.*
 Daobus negativis verbis, quasi permisit Lex magis, quam prohibuit. *L. 237. ff. de V. S.*
 Dicitio, antequam, non semper implicat. *c. 4. de V. S.*
 Decuriones, quidam dictos ajunt, ex eo, quod initio cum Colonia deducerentur, decima pars eorum consilii publici gratia conscribi solita sit. *L. 239. §. 5. ff. de V. S.*
 Domum suam reficere unicuique licet, dum non officiat invito alteri, in quod jus non habet. *L. 61. ff. de Reg. jur.*
 Donari videtur, quod nullo jure cogente, conceditur. *L. 82. ff. de Reg. jur.*

E

449 Expressa nocent, non expressa non nocent. *L. 195. ff. de Reg. jur.*
 Exempla regulam declarant. *L. 3. §. 2. ff. de Collation.*
 Experientia rerum mater est, & magistra. *c. 6. de Election. in 6.*
 Extrema omnia communiter sunt vitiosa, & ex duobus contrariis fit medium optimum. *L. 6. §. fin. ff. de Offic. Procons.*
 Erubescimus, dum sine textu loquimur. *L. 9. C. de Collation.*
 Extra territorium jus dicenti non paretur impune. *L. fin. ff. de Jurisdic. C. fin. de Constit. in 6.*
 Effectus Legis non debet excedere Legislatoris voluntatem. *L. 19. ff. de Rebus credit.*
 Exemptus ratione officii fit subditus Ordinarii. *c. 16. de Privileg. c. 1. eod. in 6.*
 Ecclesia jure minoris gaudet. *c. 1. de In integr. restitut.*
 Ecclesia solum spirituales gladium habet, & quidem non ad occidendum, sed ad vivificandum. *c. 6. 33. q. 2.*
 Exceptio debet esse de regula. *L. 18. ff. de Testib.*

Exceptio declarat regulam. *L. 4. §. 1. C. 2. ff. de Pena legat.*
 Exceptio firmat regulam in contrarium. *L. 20. §. 6. ff. Qui testament.*
 Exemptus suam exemptionem, et privilegia defendere, & conservare tenetur. *c. 8. 7. q. 1. c. 5. de Arbitr.*
 Error consensus excludit, & imperitiam detegit. *L. 15. ff. de Jurisdic.*
 Ex principio generali Lex generalis censetur, quin per exempla restringatur. *L. 9. §. fin. ff. de Jur. C. fact. ignor.*
 Error facti ne maribus quidem in damnis, vel in compendis obstet, juris autem error nec fecminis in compendiis prodest. Cæterum omnibus juris error in damnis amittendæ rei suæ non nocet. *L. 8. ff. de Jur. C. fact. ignorant.*
 Expeditio profectò est singularis causas singulis appellationibus distingui. *§. 5. Inst. quib. mod. testam. inst.*
 Episcopus in aliena Diocesi ut privatus habetur. *c. 1. 16. q. 5.*
 Expressio eorum, quæ tacite insunt nihil operatur. *L. 3. ff. de Legat. 1.*
 Ex casu fortuito quis tenetur, si præcessit culpa, pactum, vel mora. *C. un. de Commodat.*
 Ex conversatione æquali contemptus dignitatis nascitur. *L. 19. ff. de Offic. Præsid.*
 Ex majoritate, & majori decore ornatum majoritas apparet dignitatum. *c. 6. de Privileg. in 6.*
 Ecclesiastica censura comprehendit excommunicationem, suspensionem, & interdictum. *c. 20. de V. S.*
 Ejus est nolle, qui potest velle. *L. 3. ff. de Reg. jur.*
 Ea quæ raro accidunt non temerè in negotiis computantur. *L. 64. ff. de Reg. jur.*
 Exceptio, tum ad defensionem reorum pertinac, Jure Naturali conceditur. *c. 5. de Exception.*
 Ecclesia Romana est caput, Mater, & Magistra omnium Ecclesiarum. *c. 1. D. 12.*
 Error, cui non resistitur, approbatur. *c. 3. D. 83.*
 Extra Ecclesiam nullus omnino salvatur. *c. 1. de Sum. Trinit.*
 Ecclesia nulli claudit gremium redeunt. *c. 4. de Hæretic. in 6.*
 Episcopus, qui crimina non corrigit, magis dicendus est canis impudicus, quam Episcopus. *c. 2. D. 83.*
 Ecclesia pro malefactoribus intercedere debet, sed non eos defendere. *c. 3. 24. q. 6.*

Ecclesia Catholica est multitudo fidelium fide, & charitate unita: c. 38. 1. q. 1.
 Ecclesia Romana est prima Petri Apostoli sedes non habens maculam, neque rugam. c. 3. D. 21.
 Ecclesia Romana habet plenitudinem potestatis, alia Ecclesia vocata sunt in partem solitudinis. c. 8. 3. q. 6.
 Ecclesia omnes Ecclesiam Romanam debent sequi. c. 11. D. 11.
 Eleemosyna, quae corporaliter datur, si non benigno corde tribuitur, omnino non sufficit. c. 13. D. 45.
 Episcopus in quolibet loco sedens stare Presbyterorum non patitur. c. 9. D. 95.
 Episcopo non sufficit aequalem cum subditis gerere vitam; sed sicut est in honore superior, sic, & vita debet esse praestantior. C. fin. 8. q. 1.
 Expedit facultates Ecclesiae possideri, & proprias perfectionis amore contemni. c. 13. 12. q. 1.
 Ecclesia Matricis nomine communiter non Romana; sed Cathedralis intelligitur. c. 22. de V. S. quin, & aliquando intelligitur Parochialis. Clem. 1. de Sentent. Excommuni.
 Ejus est interpretari, cujus est condere, c. 12. de Judic.
 Ea, quae fiunt à Judice, si ad ejus non spectant officium, viribus non subsistunt. c. 26. de Regul. jur. in 6. L. 170. ff. eod.
 Eum, qui certus est certiorari ulterius non oportet. c. 31. de Reg. Jur. in 6.
 Ex eo non debet quis fructum consequi, quod nisius extitit impugnare. c. 38. de Reg. jur. in 6.
 Exceptionem obijciens non videtur de intentione adversarii confiteri. c. 63. de Reg. jur. in 6.
 Ea, quae dari impossibilia sunt, vel quae in rerum natura non sunt, pro non adjectis habentur. L. 135. ff. de Reg. jur.
 Etsi nihil facile mutandum est ex solemnibus, tamen ubi aequitas evidens exposcit, subveniendum est L. 183. ff. de Reg. jur.
 Excessus, & peccata Praelatorum non facile credi debent, quia quasi signum ad sagittam positi sunt c. 24. de Accus.
 Ex majori sede major dignitas cognoscitur. c. 23. de Privileg.

F

450 Falsus, & mendax est qui veritatem occultat, & qui prodit menda-

cium: ille, quia prodesse non vult, iste, quia nocere desiderat. c. 1. de Crimin. fals.
 Facilitas veniae inventum tribuit delinquendi. c. 13. de Vita, & honest.
 Familiaritas nimia mulierum antiqui hostis stimulus incitat. c. 23. D. 81.
 Facilius jura conservantur, quam adquiruntur. L. 8. ff. de His, qui sui.
 Fines mandati diligenter sunt custodiendi. L. 5. ff. Mandat. c. 22. de Rescript.
 Facilius invenitur quod à pluribus senioribus queritur. c. 3. D. 20.
 Frangenti fidem fides non est servanda. L. 21. ff. de Inoffic. Testam.
 Facientes, & consensientes aequali poena puniuntur. c. 29. de Sentent. excom.
 Forma, etiamsi in minimo deficiat, totus actus corrumpitur. L. 8. §. Si prater, ff. de Transact.
 Fundamento destructo, aedificium super aedificatur corrumpitur. L. 8. ff. Quod vi aut clam.
 Fere impossibile est quod omnes in idem placitum consentiant. L. 1. §. fin. ff. de Adquirend. posses.
 Finis est primus in intentione, & ultimus in executione. L. 1. C. de Execut. rei judic.
 Fides publica, etiam hostibus est servanda. L. 5. §. 1. ff. de Pactis. c. 3. 23. q. 1.
 Factum praesumitur quod fieri consuevit. L. 14. ff. de Annis legat.
 Factum non praesumitur, nisi, probetur. L. 12. §. Facti, ff. de Captivo. & com. DD.
 Fictio cessat, ubi veritas locum habere non potest. L. 16. ff. de Adoption.
 Fortitudo, quae vel in bello tuetur à Barbaris Patriam, vel domi defendit infirmos, vel à latronibus Socios plena justitiae est. c. 5. 23. q. 3.
 Ferro necesse est, ut abscondantur vulnera, quae fomentorum non senserint medicinam. c. 4. D. 82.
 Falsa mansuetudo crudelitas est. c. 24. 23. q. 4.
 Fletus immoderatus non debet fieri pro morte amicum, quia ipsos per mortem non amittimus, sed praemittimus. c. 25. 13. q. 2.
 Factum legitime retractari non debet, licet casus postea eveniat à quo non potuit inchoari. c. 73. de Reg. jur. in 6.
 Frustrasi fidem quis postulat ab eo servari, cui fidem à se praestitam servare recusat. c. 75. de Reg. jur. in 6.
 Filli appellatione omnes liberos intelligimus L. 84. ff. de V. S.

Forum est exercendarum litium locus. c. 10. de V. S.
 Feemina ab omnibus officiis civilibus, vel publicis remotae sunt. L. 2. ff. de Reg. jur.
 Furiosus nullum negotium contrahere potest. L. 5. ff. de Reg. jur.
 Furiosi, vel ejus, cui bonis interdictum sit, nulla voluntas est. L. 40. ff. de Reg. jur.
 Ferè in omnibus poenalibus Judiciis, & atati, & imprudentiae succurritur. L. 108. ff. de Reg. jur.
 Favorabiles rei potius, quam actores habentur. L. 125. ff. de Reg. jur.
 Factum cuique suum, non adversario nocere debet. L. 155. ff. de Reg. jur.
 Facta prudentissimos plerumque fallunt. L. 2. ff. de Jur. & fact. ignor.
 G
 451. Generales definitiones ad generales, non ad singulares casus adaptari debent. L. 5. ff. de Legib.
 Generalis dispositio omnes species, sub se contentas comprehendit. L. 79. ff. de Legat. 3.
 Gladio seculari utendum est, quando spiritalis contemnitur potestas. c. 9. de Heretic.
 Gloria Episcopi est pauperum Inopiae providere: ignominia Sacerdotis est propriis studere divitiis. c. 71. 12. q. 2.
 Gratias debemus agere Deo, & hominibus, à quibus beneficia accepimus. c. 65. 16. q. 1.
 Generi per speciem derogatur. c. 34. de Reg. jur. in 6. L. 80. ff. eod.
 H
 452. Habitus non facit Monachum, sed Professio Religiosa. c. 13. de Regularib.
 His quibus interdicitur, ut absque Superioris licentia eligere non praesumant: tempus statutum à Canone currit ex quo in mora fuerint licentiam hujusmodi postulandi. c. fin. de Elect.
 Haeres personam defuncti representat. L. 14. C. de Re vindicat.
 Homo debet facere, etiam pro temporali hominum salute, quod possit. c. 15. 22. q. 2.
 Homines disparis professionis difficile sociantur, ac proinde non debet quis ad regionem illorum, qui diversae professionis sunt, eligi: quia secundum Le-

gem Divinam non est arandum in bove, & asino, nec quisquam debet induere vestem de lana, linoque contextam. c. 27. de Elect.

Habentibus dare, nihil aliud est, quam perdere. c. 1. 1. q. 2.

Horrenda impietas est de Dei bonitate desperare. c. 13. 26. q. 6.

Homini Religioso partum esse debet inimicias aliorum non exercere, vel non augere male loquendo, nisi etiam eas extinguere bene loquendo, studierit. c. 89. 11. q. 1.

Habere non potest Deum Patrem, qui Ecclesiam non habet Matrem. c. 19. 24. q. 1.

Hoc tollit fiscus quod non accipit Christus. c. 8. 16. q. 1.

Honor non est suscipiendus, nisi prius is, qui aspici, desiderat, vires suas cum onere metiatur. c. 27. 1. q. 1.

Humani moris est illum vereri, cujus iudicio, & voluntate nunc erigitur, nunc deprimitur. c. 1. 16. q. 2.

Honor divitiis proculdubio praeferi debet. L. 26. ff. Si quis omis, caus. testam.

Haereditas nihil aliud est, quam successio in universum jus, quod defunctus habuit. L. 24. ff. de V. S.

Hostes sunt hi, qui nobis, aut, quibus nos publice bellum decrevimus. Caeteri latrones, aut praedones sunt. L. 118. ff. de V. S.

Haereditatis appellatio etiam damnosam haereditatem continet. L. 119. ff. de V. S.

Haeredis appellatio non solum ad proximum haereditatem, sed & ad posteriores refertur, nisi in aliquibus casibus L. 65. L. 70. ff. de V. S.

Haereditatem ejusdem potestatis, jurisque esse, cujus fuit defunctus, constat L. 59. ff. de Reg. jur.

I

452. In quo quis peccat, debet puniri arg. c. 2. de Temp. ordinat.

In bene constituta Republica poenis, & praemiis propositis homines ad virtutem impellere, allicereque vehementer Legumlatores student. L. 1. §. 1. ff. Just. & jur. L. fin. C. de Statuis, & imagin. L. 3. tit. 1. p. 1.

Judex, qui suae jurisdictionis limites excedit, ut privatus habetur, eique potest resisti. L. 5. C. de Jur. fisci.

Juri publico non potest à privatis renuntiari. c. 12. de Foro compet. L. 38. ff. de Pactis.

Idem juris est de toto ad totum, ac de parte ad partem. *L. 76. ff. de Rei vindic.*
 Jus Canonicum æquitate fundatur potius, quam subtilitate nimia. *c. 6. de Judic. c. fin. de Transact.*
 In ipsa Ecclesia ubi maximè misereri de-ebet teneri quam maximè debet forma justitiæ. *c. 33. 23. q. 4.*
 Jura iuribus concordari debent. *c. 29. de Elect. in 6.*
 Inter alios res acta aliis non præjudicat. *c. 6. de Fidei instrument.*
 Id possumus quod de jure possumus. *L. 125. ff. de V. S.*
 Juramentum, quod sine dispendio salutis æternæ, & tertii præjudicio potest impleri, servandum est. *c. 28. de Jur. jur.*
 Judex non de Legibus, sed secundum Leges debet judicare. *c. 3. D. 4.*
 Judex delegatus in causa sibi commissa est major quocumque Judice Ordinario. *c. 11. de Offic. Delegat.*
 Judicis est æstimare, an sua sit jurisdictio. *L. 5. ff. de Judic.*
 Idem est aliquid fieri tempore prohibito, ac in tempus prohibitum conferri. *L. 13. ff. de Jurisdic.*
 In necessitate extrema bona communia sunt. *L. 2. ff. ad Leg. Rhod. c. 8. D. 47.*
 Inter duo mala, si utrumque vitari nequeat, minus eligi ipsa ratio naturalis dicitur. *c. 1. D. 13. c. 7. 22. q. 4. L. 200. ff. de Reg. jur.*
 Interest magis non solvere, quam solum repeteri. *L. 3. ff. de Compensat.*
 Iniquum est ex alterius pacto alterum obligari. *L. 26. C. de Transact.*
 In notoriis cognitio judicialis non requiritur. *c. 1. de Offic. Delegat. in 6.*
 Iteratio notabiliter aggravat delictum. *L. 28. §. 2. & 10. ff. de Pœnis.*
 Judex desinit esse Judex ex quo causam retulit superiori. *c. 5. de Offic. Legat.*
 In contractibus plena, in testamentis plenior, in beneficiis plenissima est interpretatio adhibenda. *c. 6. de Donation.*
 In causis spiritalibus possunt puberes, etiam sine curatore stare in judicio. *c. fin. de Judic. in 6.*
 In causis Ecclesiasticis Leges Seculares non dedignantur Sacros Canones imitari. *c. fin. de Secund. nupt.*
 In restitutione, qua ex justitia fit, debet restituens fructus reddere, omnia cum integritate restituere, damna plenariè resarcire, & de illatis injuriis competenter satisfacere. *c. 11. de Restitut. spoliator.*
 Ille tantum repudiare potest, qui potest

acquirere. *L. 13. ff. de Acquir. heredit.*
 Ille intelligitur rem facere, v. g. subscribere, cujus nomine res fit. *L. 1. §. 12. ff. de Vi, & vi armat.*
 In omni juramento intelligitur excepta voluntas Superioris. *c. 19. de Jur. jur.*
 Invito beneficium non datur. *L. 69. ff. de Reg. jur.*
 In generali administratione bonorum non venit facultas donandi, nisi expressè concedatur, cum donare perdere sit. *L. 7. ff. de Donation.*
 Ingratus debet beneficio spoliari. *c. fin. de Postuland. c. fin. de Donation.*
 Inanis est actio, quam inopia debitoris excludit. *c. 16. de Restitut. spoliator.*
 Incivile profectò est, quemquam jus sibi dicere. *L. un. C. Ne quis in sua caus. L. 10. tit. 4. p. 3.*
 Jus totum per minimam facti mutationem mutatur. *L. 31. ff. de Excusat. Tutor.*
 In Legibus magis simplicitas, quam difficultas placere debet. *§. 7. Inst. de Fidei com. hered.*
 In dubiis semitam oportet eligere tutiorem. *c. 12. c. 18. de Homicid.*
 In dubio non præsumitur donatio, cum nullus bona presumatur jactare. *L. 25. L. de Probation.*
 In medio consistit virtus, quando extrema sunt vitiosa. *L. 6. §. fin. ff. de Offic. Proconsul.*
 In dubio pro Judice præsumitur. *c. 7. de Probation.*
 Intentio implicita idem operatur ac expressa. *L. 3. ff. de Rebus credit.*
 Ignorantia mater cunctorum errorum maximè in Sacerdotibus Dei vitanda est, qui docendi officium in populissusceperunt. *c. 1. D. 38.*
 In quacumque arte ejus peritii fides adhibenda est. *c. 4. de Probat. L. 12. ff. de Statu homo. L. 8. tit. 14. p. 3.*
 Juramentum ita interpretatur, ut non obliget, nisi res in eodem statu permanent. *c. 25. de Jur. jur.*
 Judex debet poenam in jure statutam infligere, si nulla in jure statuta reperitur, pro arbitrio imponet. *c. 4. §. 1. de Offic. Delegat.*
 In dubio non præsumitur delictum. *L. 51. ff. Pro socio.*
 Inferior Superioris Legem infringere nequit. *c. 16. de Majorit. & obed.*
 Jus ex facto oritur. *L. 4. tit. 16. lib. 2. R. C. L. 52. §. 2. ff. ad Leg. Aquil. junct. Glos.*
 Indignum est, aliquem infirmare, quod sua voce dilucidè protestatus est, proprio-

priorque testimonio resistere. *L. 13. C. de Non numerat. pecun.*
 In alieni, secus proprii, ignorantia facti tolerabilis est error. *L. fin. in fin. ff. Pro suo.*
 Injuria nequiquam debet nasci unde jura nascuntur. *c. 17. de Accusat.*
 Integrum prorsus est judicium, quod plurimorum sententia confirmatur. *c. 22. de Offic. delegat.*
 In premiis, & dignitatibus conferendis, potius quam generis, virtutum nobilitas, vitæque honestas debent attendi. *c. 36. de Præbend.*
 In persona infanti indignè dignitas collocatur. *c. 3. D. 81. c. 11. de Excessib. Præl.*
 Indubio consuetudo loci est attendenda: quod si hæc varia sit, ea potius attenditur, quæ magis rationabilis est, & aliis minus præjudicat. *c. 6. de Consuet.*
 Inimicitia bene loquendo extinguuntur. *c. 89. 11. q. 3.*
 Inter armorum strepitum silent Leges. *L. un. C. de Caduc. tollend.*
 Interfuisse videtur, qui cum potuisset, noluit literar. *c. 6. de Homicid.*
 Integritas Præsidentium salus est subditorum. *c. 5. D. 61.*
 In obscuris, vel dubiis id est sequendum, quod Legibus non sit contrarium. *c. fin. D. 14.*
 In omnibus quidem, maximè tamen in jure æquitas spectanda est. *L. 90. ff. de Reg. jur.*
 In ambiguis orationibus maximè spectanda est sententia ejus, qui eas protulisset. *L. 96. ff. de Reg. jur.*
 In hæredem non solent actiones transire, quæ poenales sunt ex maleficio. *L. 111. §. un. ff. de Reg. jur.*
 Imperitia culpæ adnumeratur. *L. 132. ff. de Reg. jur.*
 Is dammum dat, qui jubet dare. *L. 169. ff. de Reg. jur.*
 In vanitate, & obscuritate sensus ambulat, qui secularibus disciplinis, & Gentilium, & Poetarum figmentis curiosius incumbunt. *c. 3. D. 37.*
 Jura non constituuntur de his, quæ raro; sed de his, quæ communiter, frequenterque eveniunt. *L. 4. L. 5. L. 6. ff. de Legib.*
 In omnibus causis pro facto accipitur id, in quo per alium mora est, quo minus fiat. *L. 39. ff. de Reg. jur.*
 Juramentum sequitur naturam actus, cui accedit. *c. 25. de Jur. jur.*
 Juramentum non debet esse vinculum iniquitatis. *c. 69. de Reg. jur. in 6.*

Incola dicitur, qui in aliquam Regionem domicilium suum contulit. *L. 259. §. 2. ff. de V. S.*
 Jurans obedire Prælato, & Ecclesie, non Clero Diocesano, sed Capitulo Ecclesie Cathedralis obedire tenetur. *c. 19. de V. S.*
 Jus nostrum non patitur eundem in paganis, & testato, & intestato decisisse. *L. 7. ff. de Reg. jur.*
 Jura sanguinis nullo Jure Civili dirimi possunt. *L. 8. ff. de Reg. jur.*
 Id quod nostrum est, sine iusto nostro ad alium transferri non potest. *L. 11. ff. de Reg. jur.*
 In errorum barathrum faciliter ruunt, qui conceptu proprio Patrum definitionibus anteponunt. *Extrav. de Religios domib. Joan. XXII.*
 In ipso causa initio non est à questionibus incoandum. *c. 6. de Reg. jur.*
 In pari delicto, vel causa potior est contentio possidentis. *c. 65. de Reg. jur. in 6. L. 128. ff. eod.*
 In malis promissis fidem non expedit observari. *c. 69. de Reg. jur. in 6.*
 In alternativis debitoris est electio, & sufficit alterum adimpleri. *c. 70. de Reg. jur. in 6.*
 Iteratum non intelligitur, quod ambigitur esse factum. *c. 3. de Presbyt. non baptiz.*
 Ille condemnat, qui potest absolvere. *c. 27. 24. q. 1.*
 Ignorantia non habet locum in his, quæ publicè fiunt. *c. fin. qui matrim. accus.*
 Indignum est dare Deo, quod dedignatur homo. *c. fin. D. 49.*
 In Omnipotentis Dei judicio, non quid, sed à quo datur, inspicitur. *c. 5. 3. q. 7.*
 In uno, eodemque officio non debet esse dispar professio. *c. 22. 16. q. 7.*
 Infideles non possumus Christo lucrari si eorum colloquium vitamus, & convivium. *c. 17. 23. q. 4.*
 In arduis negotiis graves, expertosque viros nostris consiliis adhibere participes debemus, & cum eis communi de hoc deliberatione pensare. *c. 119. 1. q. 1.*
 Incongruum est, quod cum unum officium pro sui magnitudine diligenter quis non potest explere, ad duo videatur idoneus. *c. 38. 16. q. 1.*
 In elemosyna, & liberalitate modus adhibendus est rerum, & personarum: rerum, ut non omnia uni, sed singulis quædam præstentur, ut pluribus prodesset possimus: personarum, ut primum justis, deinde peccatoribus, quibus tamen dare prohibemur, non quia ho-

- homines sunt, sed quia peccatores. c. 6. §. *in ipsa*, D. 86.
- In malis promissis rescinde fidem, in turpi voto muta decretum: quod incaute vovisti, ne facias: impia enim est promissio, quæ scelere adimpletur. c. 5. 22. q. 4.
- Incompositio corporis inæqualitatem indicat mentis. c. *fin.* §. *sicut*, D. 41.
- In lata gente gloria Regis est, in diminutione contritio Principis. c. 11. V. *Item David*, 1. q. 4.
- Ingratitudo omni jure reprobatur. c. 62. 12. q. 2.
- Judicantem oportet, cuncta rimari, & ordinem rerum plena inquisitione discutere, & tandem actio ventiletur, quousque ad rei veritatem perveniat, c. *fin.* 30. q. 5.
- Judices, qui antequam intelligant, judicant, in labyrinthum erroris impingunt. c. 1. D. 29.
- Judicet ille de alterius errore, qui non habet quod in se ipso condemnet: judicet ille, qui non agit eadem, quæ in alio putaverit puniendam. c. 4. 3. q. 7.
- Judex non debet esse facilis ad credendum, nec ad vindictam ferendam. c. 23. D. 86.
- Judex in loco judicii debet conscientiam, quam de domo portavit deponere, & secundum allegata, & probata procedere. c. 4. 3. q. 7. c. 2. de *Offic. Ordin.*
- Judicium humanum pervertitur timore, cupiditate, odio, & amore. c. 78. 11. q. 3.
- In bellis jure culpatur nocendi cupiditas, ulciscendi crudelitas, impacatus, atque implacabilis animus, feritas rebellandi, & libido dominandi. c. 4. c. 23. q. 1.
- Injuria propriæ personæ cum patientia, & gaudio est sustinenda, sed injuria Dei acerrimè est ulciscenda. c. 26. §. *Potest*, 23. q. 4.
- In qualibet Communitate, quantumcumque Sancta, aliqui mali reperiuntur. c. 9. D. 47.
- In dubiis benigna interpretatio fieri debet. c. 21. de *Jur. jur.*
- Judex, si quid à litigatoribus, vel ab his, qui negotiis assistunt, minus fuerit dictum, id supplere, & proferre quod sciat debet, quod Legibus, & juri publico convenit. L. *in. C. Ut qua desunt Advocatis.*
- In electione non dignitas, sed numerus eligentium attenditur. c. 22. de *Elect.*
- Idoneus quilibet præsumitur donec contrarium probetur. c. *fin.* de *Præsumpt.*
- Jus Canonicum per Civile juvatur, & è contra. c. 1. de *Novi oper. nuntiat.*
- In poenis infligendis debet Judex dignitati, & personæ deferre. c. 28. de *Offic. Delegat.*
- Inter vincula æqualis roboris prius prævalet posteriori. c. 22. de *Sponsal. & matrim.*
- In causa appellationis potest utraque pars non allegatum allegare, & non probatum probare. L. 4. C. de *Temp. appellat.*
- Judex in adendo facilem se præbeat, sed contemni non patiatur: In cognoscendo, neque excandescere adversus eos, quos malos putat, neque precibus calamitosorum inflachrymari oportet: id enim non est constantis, & recti Judicis, cujus animi mortuum vultus detegit. Et summam ita jus reddi debet, ut auctoritatem dignitatis ingenio suo augeat. L. 19. ff. de *Offic. Præsid.*
- In pluribus eventibus quot capita tot sententia. c. 151. de *Cons. D. 4. Extrav. 1. de V. S. Joann. XXII.*
- In re communi potior est conditio prohibentium. c. 56. de *Reg. jur. in 6.*
- In judiciis non est acceptio personarum habenda. c. 12. de *Reg. jur. in 6.*
- Ignorantia facti, non juris excusat. c. 13. de *Reg. jur. in 6.*
- Indultum à jure beneficium non est alicui auferendum. c. 17. de *Reg. jur. in 6.*
- In obscuris nimium est sequendum. c. 30. de *Reg. jur. in 6.* L. 35. ff. *ead.*
- Imputari non debet ei, per quem non srat, si non faciat, quod per eum fuerat faciendum. c. 41. de *Reg. jur. in 6.*
- Is, qui tacet non fatetur, sed nec utique negare videtur. c. 44. de *Reg. jur. in 6.* L. 142. ff. *ead.*
- Is, qui in jus succedit alterius eo jure, quo ille uti debebit. c. 46. de *Reg. jur. in 6.*
- In poenis benignior est interpretatio facienda. c. 49. de *Reg. jur. in 6.*
- Intextatus est, non tantum qui testamentum non fecit, sed etiam cujus ex testamento hæreditas adita non est. L. 64. ff. de *V. S.*
- In argumentum trahi nequeunt, quæ propter necessitatem aliquando sunt concessa. c. 78. de *Reg. jur. in 6.*
- In toto partem non est dubium contineri. c. 80. de *Reg. jur. in 6.*
- Immoderata correctio, vel poenitentia, vel severitas facit deteriores. c. 6. & 16. D. 45. c. *fin.* D. 4.

- In generali concessione non veniunt ea, quæ quis non esset verisimiliter in specie concessurus. c. 81. de *Reg. jur. in 6.*
- Infamibus portæ non pateant Dignitatum. c. 87. de *Reg. jur. in 6.*
- In omnibus obligationibus, in quibus dies non ponitur, præsentis die debetur. L. 14. ff. de *Reg. jur.*
- Is, qui actionem habet ad rem recuperandam, ipsam rem habere videtur. L. 15. ff. de *Reg. jur.*
- In eo, quod, vel is, qui petit, vel is, à quo petitur, lucro facturus est, durior causa est petitoris. L. 33. ff. de *Reg. jur.*
- Indignum est, & à Romanæ Ecclesiæ consuetudine alienum, ut pro spiritualibus facere quis homagium compellatur. C. *fin.* de *Reg. jur.*
- In notoriis ordinem judicarium non servari per omnia ipsa ratio juris postulat, & requirit. c. 21. de *Jur. jur.*
- In gradu cæteros antecedit, quem stipendia meliora, vel labor prolixior fecerit antea. L. 2. C. de *Officio Magistri officiorum.*
- L**
- 454 Limitata causa limitatum producit effectum. L. 16. ff. de *Acquir. rer. domin.*
- Legibus, non exemplis judicandum est. L. 14. C. de *Sentent. & interloc.*
- Lex præsumit, pecuniam non esse numeratam, utcumque Chirographum hoc testetur. L. 3. C. de *Non numer. pec.*
- Leges rebus, non verbis impositæ sunt. L. 2. C. *Commun. delegat.*
- Lex quamvis dura servanda est. L. 13. §. 1. ff. *Qui, & à quib.*
- Locutio indefinita æquivalet universalis. L. 23. ff. de *Servit. prædior. urban.* L. 44. ff. de *Leg. 2.*
- Lex generaliter loquens generaliter intelligenda est. L. 8. ff. de *Public. in rem. action.*
- Lex Divina Constitutionis Apostolicam Cathedram totius possuit Orbis terrarum Magistratam, ut quidquid ubique locorum dubitatur, ab ea ratio ejusdem requiratur. c. 18. 27. q. 2.
- Lex correctoria, & exorbitans non ampliat, à paritate, quin nec à majoritate rationis. L. 14. ff. *Legib.*
- Læcis obsequendi adest necessitas, non Tom. II.
- authoritas imperandi. c. 23. 16. q. 7.
- Loca exempta locis extrancis purificantur. c. 6. 18. q. 2.
- Læcis communitè Clericis infesti sunt. c. 5. 2. q. 7.
- Libertas omnibus rebus favorabilior est. L. 122. ff. de *Reg. jur.*
- Loca sine gratia Dei animam salvare non possunt; nam Loth in ipsa perversa Civitate fuit justus, in monte peccavit. Quid enim Paradiso jucundius? quid Cælo securius? & tamen homo ex Paradiso, & Angelus de Cælo peccando cecidit. c. 10. D. 40.
- Locus regiminis desiderantibus negandus est, & fugientibus offerendus. c. 9. 1. *quest. 1.*
- Lex debet esse justa, honesta, possibilis, secundum naturam, secundum Patriæ consuetudinem, loco, temporisque conveniens, utilis, manifesta, nullo privato commodo, sed pro communi Civium utilitate conscripta. c. 2. D. 4.
- Leges factæ, sunt, ut carum metu humana coerceatur audacia, tutaque sit inter improbos innocentia, & in ipsis improbis formidato supplicio refrænetur nocendi facultas. c. 1. D. 4.
- Lex Naturæ omnia communia fecit, sed jure humano facta est divisio. c. 1. D. 8. c. 2. 12. q. 1.
- Leges Divinæ, & Humanæ, & malis poenam, & bonis præmia, justitia suadente, constituent. c. 42. 23. q. 5.
- Lex opus inspicit, non voluntatem. c. 13. 15. q. 1.
- Legis auxilium frustra invocatur, qui committit in Legem. c. 23. de *Elect. c. 14. de Usur.*
- Legislator bene potest, & quidem solus in Jure Communi dispensare. c. 4. de *Conces. præbend.*
- Locupletari non debet quis cum alterius injuria, vel jactura. c. 48. de *Reg. jur. in 6.* L. 14. ff. de *Condict. indeb.*
- Lites quantum fieri possit abbreviandæ, quin & vitandæ sunt. c. 5. de *Dolo, & contum.*
- Litus est quousque maximus fructus à mari pervenit. L. 96. ff. de *V. S.*
- Librarii error non nocet Authori. L. 92. ff. de *Reg. jur.*
- Lata culpa est nimia negligentia, id est, non intelligere, quod omnes intelligunt. L. 213. §. *fin.* ff. de *V. S.*
- Locuples est, satis idoneè habet pro magnitudine rei, quam actor restituendam esse petit. L. 234. §. 1. ff. de *V. S.*